

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výukový materiál k předmětu:

AEB_34 Právní rámec záchraného archeologického výzkumu

- součást klíčové aktivity „**3D Teoretická příprava, základy právního prostředí, managementu a realizace záchraného archeologického výzkumu**“ projektu OP VK „**Inovace výuky archeologie a muzeologie pro praxi v kontextu mezioborové a mezinárodní spolupráce**“
reg. č. CZ.1.07/2.2.00/28.0230, č. MI: 07.41.55

Orgány a organizace státní památkové péče

(Část čtvrtá zákona o státní památkové péči)

1. Organizační uspořádání státní památkové péče (§ 25)

Podle § 25 odst. 1 zákona o státní památkové péči vykonávají státní památkovou péči orgány státní památkové péče, jimiž jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Výčet orgánů státní památkové péče, uvedený v tomto ustanovení však není úplný. Dalšími orgány státní památkové péče jsou památková inspekce, která je organizační složkou ministerstva kultury, avšak její působnost je vymezena v § 27 cit. zákona, dále celní úřady, jejichž působnost je upravena v § 27a cit. zákona, a dále Magistrát hlavního města Prahy, který vykonává na území hlavního města Prahy působnost jak krajského úřadu, tak obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jehož působnost je založena § 31 odst. 1 zák. o hl. m. Praze, podle něhož orgány hlavního města Prahy vykonávají přenesenou působnost, která je zvláštním zákonem svěřena orgánům krajů, a podle § 31 odst. 2 cit. zák. vykonávají přenesenou působnost, která je zvláštním zákonem svěřena orgánům obcí s rozšířenou působností. V důsledku toho je soustava orgánů státní památkové péče je na území hlavního města Prahy pouze dvoustupňová (Magistrát hl. m. Prahy - ministerstvo kultury), zatímco jinde je třístupňová. Kancelář prezidenta republiky není orgánem státní památkové péče a ze zmocnění v § 2 nařízení vlády č. 55/1954 Sb., vydaného za zcela odlišných podmínek, nelze takovou její působnost dovozovat. Na území národní kulturní památky Pražský hrad jsou proto příslušné orgány státní památkové péče podle tohoto zákona a uvedený Magistrát hl. m. Prahy. Podle § 25 odst. 3 zákona o státní památkové péči orgány státní památkové péče ve spolupráci s ostatními orgány státní správy a za odborné pomoci

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

odborné organizace státní památkové péče, vědeckých, uměleckých a dalších odborných organizací a ústavů dbají, aby se státní památková péče zabezpečovala plánovitě, komplexně a diferencovaně a v souladu s dlouhodobou koncepcí jejího rozvoje. Zákon však způsob tvorby a náležitosti dlouhodobé koncepce rozvoje státní památkové péče nikterak neupravuje.

2. Ministerstvo kultury (§ 26)

Ministerstvo kultury je ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky v České republice. V době přijetí kompetenčního zákona č. 2/1969 Sb. zákona platil zákon o kulturních památkách, tudíž bylo odkazováno v případě působnosti ministerstva kultury na problematiku kulturních památek, a nikoli v širším smyslu na problematiku státní památkové péče, která je zakotvena v názvu platného zákona.

Jako ústřední správní úřad je ministerstvo kultury zmocněno rozhodovat v řízeních podle zákona o státní památkové péči o řádných a mimořádných opravných prostředcích podaných do rozhodnutí krajských úřadů a Magistrátu hlavního města Prahy, provádět z moci úřední opatření proti nečinnosti instančně přímo podřízených orgánů státní památkové péče, vydávat stanovisko k uzavření veřejnoprávní smlouvy o postoupení výkonu státní památkové péče v přenesené působnosti mezi obcemi s rozšířenou působností, rozhodovat o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu v oboru památkové péče, zpracovávat pro orgán územního plánování, je-li jím o to požádán, vyjádření k návrhu územně plánovací dokumentace, je-li o území památkové rezervace nebo památkové zóny apod.

3. Památková inspekce (§ 27)

Podle § 24 kompetenčního zákona ministerstva dbají o zachování zákonnosti v okruhu své působnosti. Na úseku státní památkové péče tato problematika zajišťována zvláštním správním úřadem - památkovou inspekce, která je složkou organizační struktury ministerstva kultury, nikoli samostatnou organizační složkou státu. Památková inspekce vykonává dozor nad dodržováním všech zákonných ustanovení ve vztahu ke konkrétní kulturní památce, a to

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

jak ze strany orgánů a organizace státní památkové péče, tak ze strany jejího vlastníka a případně též dalších osob, kterým v této souvislosti zákon ukládá určité povinnosti. Dozor je obecně správní činnost, při níž dozorcí orgán sleduje chování nepodřízených subjektů a porovnává je s chováním žádoucím, tj. s obsahem právních norem. Působnost památkové inspekce tedy směřuje jak dovnitř, tak vně struktury státní památkové péče. Památková inspekce jako kontrolní orgán nerozhoduje ve věci samé, v případě zjištěných nedostatků v péči o kulturní památky, podává návrhy opatření k odstranění těchto nedostatků či na uložení pokuty pro příslušný orgán státní památkové péče. Po formální stránce může být návrh opatření součástí protokolu z kontroly příslušného orgánu státní památkové péče nebo podnětem ve smyslu § 42 spr. ř. Pokud by příslušný orgán přes obdržený návrh opatření zůstal v nečinnosti, je namístě postup podle § 80 spr. ř.

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie byla nově založena působnost celních úřadů na úseku státní památkové péče, přičemž jejich posláním je zejména výkon dozoru nad dodržováním povinností, které vyplývají z rozhodnutí vydaných podle § 20 zákona o státní památkové péči.

4. Krajský úřad (§ 28)

Krajské úřady jsou součástí soustavy orgánů státní památkové péče od 1.1. 2001. Od 24.11.1990 až do 31.12.2000 byl systém památkové péče dvoustupňový (okresní úřady - ministerstvo kultury). Zákonem o krajích byly krajské úřady zmocněny k výkonu přenesené působnosti v rozsahu středního článku státní správy ve smyslu § 42a. Při výkonu přenesené působnosti jsou orgány územní samosprávy podřízeny ministerstvu kultury. Krajský úřad plní úlohu správního orgánu druhého stupně ve vztahu k úřadům obcí s rozšířenou působností a je příslušný rozhodovat o opravných prostředcích podaných do jejich rozhodnutí. Orgánem státní památkové péče s působností krajského úřadu je též Magistrát hlavního města Prahy, který vykonává zároveň působnost orgánu obce s rozšířenou působností

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

5. Samostatná působnost kraje (§ 28a)

Samostatná působnost krajů na úseku památkové péče navázalo nepříliš zdařilým způsobem na působnost někdejších krajských národních výborů, zrušených v roce 1990. Kraj je povinen při výkonu samostatné působnosti chránit veřejný zájem podle § 2 odst. 3 zákona o krajích. Kraj v samostatné působnosti schvaluje koncepci podpory rozvoje státní památkové péče. V praxi jsou v návaznosti na toto zmocnění na úrovni krajů realizovány grantové programy, podle jejichž pravidel mohou vlastníci kulturních památek žádat o příspěvek na jejich obnovu. Z hlediska vlastníků kulturních památek jde o vítaný zdroj prostředků, byť zdaleka nedosahuje objemu příspěvků na zachování a obnovu kulturní památky poskytovaných někdejšími okresními úřady podle § 16 odst. 1 zákona o státní památkové péči.

6. Obecní úřad obce s rozšířenou působností (§ 29)

Působnost základního článku soustavy orgánů státní památkové péče, který v současné době vykonává obecní úřad obce s rozšířenou působností, vykonával původně okresní národní výbor, od 24.11.1990 do 31.12. 2002 okresní úřad. Vykonává státní správu na úseku státní památkové péče, pokud podle zákona o státní památkové péči není příslušný jiný orgán státní památkové péče.

7. Obec (§ 30)

Podle § 30 zákona o státní památkové péči obec pečuje o kulturní památky v místě a kontroluje, jak vlastníci kulturních památek plní povinnosti uložené jim tímto zákonem. Obec vychází přitom z odborných vyjádření odborné organizace státní památkové péče. Obsah pojmu "péče obce o kulturní památky v místě" není zcela srozumitelný. Není totiž jasné, zda jde pouze o kulturní památky ve vlastnictví obce, či také kulturní památky jiných vlastníků, což by bylo obtížně realizovatelné. Výkon kontroly vůči vlastníků kulturních památek v rámci samostatné působnosti obce nepřichází v praxi v úvahu.

Obec je zmocněna podle místních podmínek po projednání s obecním úřadem obce s rozšířenou působností zřídit právnickou osobu nebo organizační složku pro obnovu

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

kulturních památek. Toto ustanovení je nadbytečné, neboť obce jsou zmocněny zřizovat právnické osoby a organizační složky podle § 84 odst. 2 písm. d) zák. o obcích.

8. Komise státní památkové péče, konzervátor státní památkové péče a zpravodajové státní památkové péče (§ 31)

Ustanovení § 31 zákona o státní památkové péči obsahuje zmocnění pro orgány samosprávy - radu kraje a radu obce s rozšířenou působností - zřizovat podle potřeby pro všestranné posuzování a koordinaci úkolů státní památkové péče komise státní památkové péče jako pracovní komise. Tyto komise nemají rozhodovací pravomoc a mají povahu pouze poradního orgánu rady obce, zřizovaného podle § 122 zák. o obcích, resp. rady kraje podle § 80 zák. o krajích.

S ohledem na hranici mezi samostatnou a přenesenou působností by tyto komise neměly zpracovávat podklady pro správní rozhodování v přenesené působnosti či se dokonce na těchto řízeních jakkoli podílet. Nicméně tyto komise mohou hrát pozitivní úlohu např. v souvislosti se zajišťováním péče o kulturní památky v majetku samospráv, nebo v rámci poskytování podpory vlastníkům kulturních památek, činnosti občanských sdružení apod.

Institut konzervátora má v naší památkové péči dlouhou tradici, sahající až do poloviny 19. století. V současné době jde o dobrovolného spolupracovníka, přičemž výkon jeho funkce je čestný. Je zmocněn sledování stavu kulturních památek a zjišťování, zda a jak je prováděna jejich údržba a zda jsou vhodně využívány, nemá však oprávnění kontrolního orgánu, může tak činit pouze na základě osvědčení podle § 34 odst. 1 zákona o státní památkové péči.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností může na návrh konzervátora pověřit další dobrovolné spolupracovníky ve stanovených územních obvodech jako zpravodaje státní památkové péče. Významnější roli hráli tito dobrovolní spolupracovníci v některých územních obvodech tehdejších orgánů státní památkové péče do roku 1989, neboť v době nesvobody prakticky nebylo možné zakládat občanská sdružení s tímto zaměřením. Po roce 1989 sehrávají významnou úlohu občanská sdružení, která se věnují problematice ochrany kulturních památek, přičemž v některých případech poukazují na nečinnost orgánů státní památkové péče či na jejich nesprávný postup.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tato občanská sdružení, založená podle zák. č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, mohou využívat účastenství v řízeních vedených orgány státní památkové péče podle zákona o ochrany přírody a krajiny. Občanské sdružení tak může příslušný orgán státní památkové péče požádat, aby ho informoval o zahajovaných řízeních a zamýšlených zásazích, které se mohou dotýkat zájmů ochrany přírody a krajiny podle cit. zákona. Občanské sdružení pak musí do osmi dnů od doručení informace o zahájení řízení nebo od dne, kdy se o tomto řízení dozvědělo jiným způsobem, písemně oznámit příslušnému orgánu své účastenství v řízení.

9. Odborná organizace státní památkové péče (§ 32)

Ustanovení § 32 upravuje postavení odborné organizace státní památkové péče, jíž je Národní památkový ústav. Je příspěvkovou organizací zřízenou ministerstvem kultury. Vznikl ze zákona v důsledku novelizace zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů splynutím dosavadních odborných organizací státní památkové péče k 1.1.2003. Jeho předchůdcem byl nejprve od roku 1958 Státní ústav památkové péče a ochrany přírody (SÚPPOP), vzniklý ze zákona o kulturních památkách. V roce 1991 po odluce oboru ochrany přírody a jeho přechodu z resortu kultury do působnosti ministerstva životního prostředí se příslušně zkrátil název na Státní ústav památkové péče (SÚPP).

Regionálními pracovišti státní památkové péče byla původně Krajská střediska státní památkové péče a ochrany přírody (KSSPPOP), zřízená někdejšími krajskými národními výbory a Národním výborem hl. m. Prahy po roce 1958. Po zrušení krajských národních výborů přešla krajská střediska do působnosti ministerstva kultury (v hl. m. Praze až v roce 2001), a to pod názvy Památkový ústav a později, od roku 2001, Státní památkový ústav. Je třeba zdůraznit, že někdy se pro odbornou organizaci státní památkové péče vyskytuje označení "památkový úřad", které je nesprávné, přesto se však někdy objevuje v některých oficiálních písemnostech jiných resortů. Národní památkový ústav není zákonem zmocněn k žádné rozhodovací ani kontrolní činnosti. Národní památkový ústav je zmocněn k činnostem, týkajících se jak teorie, tak praxe státní památkové péče. Zákon zejména uvádí úkoly odborně metodického, dokumentačního a informačního pracoviště pro úsek státní památkové péče.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výkon odborného dohledu, souvisejícího s probíhající obnovou kulturních památek není kontrolní činností. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že je nezákonné v rámci provádění odborného dohledu podle tohoto ustanovení vydávat souhlas ke změnám oproti stavu stanovenému předchozími rozhodnutími a opatřeními orgánů státní památkové péče, jak se však v praxi v některých případech děje. Aniž to zákon o státní památkové péči uvádí, Národní památkový ústav spravuje většinu veřejnosti zpřístupněných státních hradů, zámků a dalších nemovitostí.

10. Oprávnění orgánů a odborné organizace státní památkové péče (§ 34)

Ustanovení § 34 zákona o státní památkové péči upravuje problematiku vstupu pověřených osob na nemovitosti. Zákon zmocňuje k vydání osvědčení orgán státní památkové péče a odbornou organizaci státní památkové péče, případně celní úřady, které ovšem je třeba považovat v souladu s § 27a cit. zákonem v širším slova smyslu též za orgány státní památkové péče. Postup při vydávání osvědčení ani jeho náležitosti zákon neupravuje, jde o průkaz totožnosti oprávněné osoby, která je zpravidla v zaměstnaneckém či obdobném vztahu k vydavateli osvědčení. Na základě osvědčení jsou jeho držitelé kromě vstupu na cizí nemovitosti dále oprávněni vykonávat na nich potřebné odborné práce na ochranu kulturních památek nebo pro vědecké účely, zejména dokumentační a konzervační, jakož i odborný dozor, požadovat za tím účelem potřebné údaje a vysvětlení, nahlížet do příslušných dokladů.

Opatření při porušení povinností

(Část pátá zákona o státní památkové péči)

1. Pokuty právnických osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání (§ 35)

Ustanovení § 35 zákona o státní památkové péči upravuje postih za porušování jednotlivých zákona právnickými osobami a fyzickými osobami při výkonu jejich podnikání a obsahuje následující skutkové podstaty správních deliktů:

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností je zmocněn uložit uvedeným osobám pokutu až do výše 2 000 000 Kč ,

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- a) nechrání věc nebo stavbu před poškozením, zničením nebo odcizením od doručení vyrozumění o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že ministerstvo kultury hodlá věc nebo stavbu prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, až do rozhodnutí ministerstva kultury,
- b) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 3 odst. 5, § 12, § 14b odst. 2 tohoto zákona,
- c) nepečuje o zachování kulturní památky, neudržuje ji v dobrém stavu, užívá ji způsobem neodpovídajícím jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu, nechrání ji před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením nebo ji znehodnotí nebo zničí,
- d) porušuje podmínky určené v rozhodnutí o vymezení ochranného pásma nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny,
- e) provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo nedodrжуje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,
- f) přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu nemovitou kulturní památku,
- g) provádí restaurování, jde-li o kulturní památku, prostřednictvím fyzické osoby, která nemá povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, prostřednictvím fyzické osoby, které byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo prostřednictvím fyzické osoby, která není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo která postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,
- h) provádí stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravu dřevin nebo udržovací práce na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně, v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

rezervace nebo památkové zóny bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle § 14 odst. 2 nebo nedodržuje podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku, nejde-li o případ vyloučení povinnosti tohoto vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si závazné stanovisko (§ 17).

(2) Krajský úřad uloží pokutu až do výše 4 000 000 Kč právnické osobě, nebo fyzické osobě oprávněné k podnikání, jestliže při výkonu svého podnikání

- a) nepečuje o zachování národní kulturní památky, neudržuje ji v dobrém stavu, užívá ji způsobem neodpovídajícím jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu, nechrání ji před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením nebo ji znehodnotí nebo zničí,
- b) provádí obnovu národní kulturní památky bez závazného stanoviska krajského úřadu nebo nedodržuje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,
- c) provádí restaurování, jde-li o národní kulturní památku, prostřednictvím fyzické osoby, která nemá povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, prostřednictvím fyzické osoby, které byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo prostřednictvím fyzické osoby, která není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo která postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,
- d) přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu stavbu, která je kulturní památkou, nebo trvale přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu z veřejně přístupného místa movitou, která je kulturní památkou
- e) zapůjčí do zahraničí nebo se pokusí do zahraničí vyvézt nebo vyveze kulturní památku bez předchozího souhlasu ministerstva kultury,
- f) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 21 odst. 4, § 22 odst. 2 nebo § 23 odst. 2 tohoto zákona,

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

g) provádí v rozporu s § 21 odst. 2 archeologický výzkum, nebo provádí archeologický výzkum, přestože není osobou oprávněnou k výzkumům podle § 21a odst. 2, nebo postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 4 nebo § 39 odst. 4.

(3) Ministerstvo kultury zakáže restaurování právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě oprávněné k restaurování, pokud hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodila při restaurování kulturní památku nebo její část, která je dílem výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, a to až na dobu 2 let.

(4) Ministerstvo kultury zakáže provádění archeologických výzkumů právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě oprávněné k provádění archeologických výzkumů, pokud provádí archeologické výzkumy, které archeologické nálezy ohrožují nebo poškozují, a to až na dobu 2 let.

(5) Podání rozkladu proti rozhodnutí o zákazu restaurování podle odstavce 3 nebo o zákazu provádění archeologických výzkumů podle odstavce 4, vydanému Ministerstvem kultury, nemá odkladný účinek.

Odpovědnost za správní delikty je objektivní, neboť u právnické osoby nepřichází v úvahu její vůle, a tudíž ani zavinění, jehož míru tedy není zapotřebí - na rozdíl od přestupkového řízení - zjišťovat. Mezi jednáním pachatele a následkem musí existovat příčinná souvislost, která musí být v řízení o správním deliktu prokázána. Odpovědnost za spáchání správních deliktů podle tohoto ustanovení má kterákoli právnická nebo podnikající fyzická osoba. U fyzických osob je nezbytné, aby byla splněna podmínka, že skutková podstata správního deliktu byla naplněna v souvislosti s výkonem jejich podnikání. Pojem "podnikání" není pro účely tohoto ustanovení definován. Restaurování ani provádění archeologických výzkumů není podnikáním fyzických osob podle živnostenského zákona. Správa vlastního majetku fyzických osob není podnikáním, i když dochází k jeho pronájmu, avšak může se jím stát, pokud jsou vedle pronájmu pronajímatelem poskytovány jiné než základní služby zajišťující řádný provoz nemovitosti (např. zprostředkování dodávky tepla, vody, odvozu odpadu, dodávky elektřiny a ostatních služeb zajišťujících provoz pronajímaných prostor). Za předpokladu poskytování dalších služeb se správa takto využívaného vlastního majetku stává živností.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obzvláště problematické je provádění archeologických výzkumů jako výkon podnikatelské činnosti fyzických osob, které se vyskytuje ve skutkových podstatách správních deliktů podle odst. 2 písm. f) a g), ačkoli část třetí zákona o státní památkové péči tuto otázku neřeší.

V rámci výroku rozhodnutí musí správní orgán zároveň rozhodnout o uložení náhrady nákladů řízení podle vyhl. č. 520/2005 Sb., pokud se tato povinnost neukládá samostatným správním rozhodnutím. Základní sazba náhrady nákladů řízení činí 1 000 Kč, může však být zvýšena o 1 500 Kč ve zvláště složitých případech, nebo pokud byl přibrán znalec z jiného oboru než psychiatrie. Pokud byl přizván znalec z oboru psychiatrie, zvyšuje se tato paušální částka o 2 500 Kč, bylo-li přibráno více znalců, částky za znalce se sčítají, a to až do celkové výše 6 000 Kč. Postihem za správní delikt není dotčena odpovědnost za způsobenou škodu.

2. Kritéria pro ukládání pokut za správní delikty (§ 36)

Při stanovení výše pokuty správní orgán přihlíží zejména k závažnosti a k době trvání protiprávního jednání, ke kulturně politickému významu kulturní památky a k rozsahu hrozící nebo způsobené škody. Významná je okolnost, zda v případě způsobené škody je poškození kulturní památky vratné či nevratné. Právě tak, jako dokonalá kopie nemůže nahradit zničený originál, ani pečlivě provedená oprava nemůže zcela nahradit poškození škodu autentické hmoty kulturní památky. Ani dokonale provedená kopie nemůže nahradit zničený originál a ani pečlivě a kvalifikovaně provedená oprava nemůže zcela nahradit škodu způsobenou nešetrným zásahem do autentické hmoty kulturní památky. Zásadně je třeba přihlížet k tomu, zda poškozením utrpěla vypovídací hodnota kulturní památky jako historického pramene, což má za následek vznik nevratné škody.

3. Ukládání a vymáhání pokut za správní delikty a odpovědnost právnických osob (§ 37-38)

Podrobnosti o ukládání a vymáhání pokut upravuje § 37 zákona o státní památkové péči. Významná je okolnost, že pokutu lze uložit jen do jednoho roku ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán státní památkové péče, který je příslušný pokutu uložit, nejdéle však do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo. Jednoletá lhůta představuje tzv.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

subjektivní, tříletá objektivní lhůtu. Objektivní lhůta počíná běžet až ukončením protiprávní činnosti, což je důležité u tzv. trvajících správních deliktů, kdy z toho důvodu nemůže dojít k prekluzi. Ustanovení § 38 cit. zákona stanoví, že uložením pokuty právnické osobě zůstává nedotčena odpovědnost právnické osoby, popřípadě jejich pracovníků, podle zvláštních předpisů. Protiprávní jednání může být postižitelné kromě zákona o státní památkové péči ještě podle dalších předpisů. Zaměstnanec právnické osoby, s níž bylo vedeno řízení o správním deliktu, tak může být např. trestně stíhán za poškozování cizí věci podle § 228 trestního zákona.

4. Přestupky (§§ 39 - 41)

Přestupky postihují protiprávní jednání fyzických osob, k němuž nedošlo v souvislosti s jejich případným podnikáním. Obecnou úpravu přestupkového řízení obsahuje zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích (přestupkový zákon), ve znění pozdějších předpisů. Novelizace zákonem č. 189/2008 Sb. stanovila oproti původní právní úpravě za stejné protiprávní jednání všem subjektům (fyzické osoby, fyzické podnikající osoby i právnické osoby) stejný postih (stejná sankce), což vychází z principu rovnosti všech subjektů před zákonem i v oblasti správního trestání, jakkoli tato rovnost není u všech skutkových podstat přestupků a jiných správních deliktů uplatněna zcela důsledně. Náhrada nákladů přestupkového řízení je upravena shodně jako pro pokuty za správní delikty. Ustanovení § 39 zákona o státní památkové péči obsahuje následující skutkové podstaty přestupků:

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností může uložit pokutu až do výše 2.000.000 Kč fyzické osobě, který se dopustí přestupku tím, že

- a) nechrání věc nebo stavbu před poškozením, zničením nebo odcizením od doručení vyrozumění o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že ministerstvo kultury hodlá věc nebo stavbu prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu až do rozhodnutí ministerstva kultury,
- b) nesplní oznamovací povinnost stanovenou v § 3 odst. 5, § 12 tohoto zákona,
- c) nepečuje o zachování kulturní památky, neudrzuje ji v dobrém stavu a nechrání ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, nebo kulturní památku

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- užívá způsobem, který neodpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu,
- d) poruší podmínky určené v rozhodnutí o vymezení ochranného pásma nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny,
  - e) provádí obnovu kulturní památky bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo nedodržuje podmínky určené v tomto závazném stanovisku,
  - f) provádí neoprávněné výkopy na území s archeologickými nálezy,
  - g) provádí stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravu dřevin nebo udržovací práce na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně, v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle § 14 odst. 2 nebo nedodržuje podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku, nejde-li o případ vyloučení povinnosti tohoto vlastníka (správce, uživatele) vyžádat si závazné stanovisko (§ 17),
  - h) provádí restaurování, jde-li o kulturní památku, bez povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, nebo přestože jí byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo přestože není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo při zákazu uloženém podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,
  - i) jako držitel povolení k restaurování neoznámil ministerstvu kultury neprodleně změnu údajů podle § 14a odst. 9,
  - j) porušuje jiné povinnosti stanovené tímto zákonem.

(2) Krajský úřad může uložit pokutu do výše 4 000 000 Kč fyzické osobě, který se dopustí přestupku tím, že

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- a) nepečuje o zachování národní kulturní památky, neudrží ji v dobrém stavu a nechrání ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, nebo národní kulturní památku užívá způsobem, který neodpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu,
- b) provádí obnovu národní kulturní památky bez závazného stanoviska krajského úřadu nebo nedodrží podmínky určené v tomto závazném stanovisku,
- c) přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu stavbu, která je kulturní památkou, nebo trvale přemístí bez předchozího souhlasu krajského úřadu z veřejně přístupného místa movitou, která je kulturní památkou
- d) zapůjčí do zahraničí nebo se pokusí do zahraničí vyvézt nebo vyveze kulturní památku bez předchozího souhlasu ministerstva kultury,
- e) provádí restaurování, jde-li o národní kulturní památku, bez povolení ministerstva kultury, nejde-li o výkon restaurátorské činnosti podle § 14a odst. 12, nebo přestože jí byla restaurátorská činnost pozastavena podle § 14a odst. 11, anebo přestože není osobou oprávněnou k restaurování podle § 14b odst. 2, nebo při zákazu uloženém podle § 35 odst. 3 nebo § 39 odst. 3,
- f) neplní oznamovací povinnost stanovenou v § 21 odst. 4, § 22 odst. 2 nebo § 23 odst. 2 tohoto zákona,
- g) provádí v rozporu s § 21 odst. 2 archeologický výzkum, nebo provádí archeologický výzkum, přestože není osobou oprávněnou k výzkumům podle § 21a odst. 2, nebo postupuje v rozporu se zákazem podle § 35 odst. 4 nebo § 39 odst. 4.

(3) Ministerstvo kultury může zakázat restaurování fyzické osobě oprávněné k restaurování, pokud hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodila při restaurování kulturní památku nebo její část, která je dílem výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, a to až na dobu 2 let.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

(4) Ministerstvo kultury může zakázat provádění archeologických výzkumů fyzické osobě oprávněné k provádění archeologických výzkumů, pokud provádí archeologické výzkumy, které archeologické nálezy ohrožují nebo poškozují, a to až na dobu 2 let.

(5) Podání rozkladu proti rozhodnutí o zákazu restaurování podle odstavce 3 nebo o zákazu provádění archeologických výzkumů podle odstavce 4, vydanému Ministerstvem kultury, nemá odkladný účinek.

Ukládání a vymáhání pokut za přestupky je obdobné jako u pokut za správní delikty.

Ustanovení společná a závěrečná (§§ 42 – 45)

(Část šestá zákona o státní památkové péči)

Ustanovení § 42 zákona o státní památkové péči upravuje návaznost na dřívější předpisy, přičemž je však explicitně nejmenuje. Jde výhradně o zákon o kulturních památkách a předpisy vydané k jeho provedení. Dále upravuje otázky vzájemnosti ve vztahu k movitým kulturním památkám a národním kulturním památkám se Slovenskou republikou a odkazuje na zvláštní právní úpravu památkové ochrany archiválií.

Ustanovení § 42a zákona o státní památkové péči stanoví, že působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle tohoto zákona jsou výkonem přenesené působnosti (na rozdíl od samostatné působnosti orgánů samosprávy).

V § 43 zákona o státní památkové péči je obecně upraveno, kterých subjektů se týkají práva a povinnosti stanovené tímto zákonem vlastníku kulturní památky. Ustanovení nebylo novelizováno a je již částečně obsoletní.

Ustanovení § 43a zákona o státní památkové péči upravuje využívání údajů z centrálních registrů orgány státní památkové péče.

V § 44 cit. zákona je stanoveno, že pokud tento zákon nestanoví jinak, řídí se uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti uchazečů pro restaurování kulturních památek a pro provádění archeologických výzkumů a podmínky pro restaurování kulturních památek osobou

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

oprávněnou k restaurování a pro provádění archeologických výzkumů osobou oprávněnou k výzkumům zákonem o uznávání odborné kvalifikace

Ustanovení § 44a odst. 1 zákona o státní památkové péči stanoví, že ve správních řízeních vedených podle tohoto zákona lze listinu prokazující vlastnictví věci nahradit čestným prohlášením, nejde-li o věc, která je předmětem evidence v katastru nemovitostí. V § 44a odst. 2 cit. zákona je určena místní příslušnost orgánu státní památkové péče pro správní řízení vedená podle tohoto zákona, týkajících se movité kulturní památky, která je příslušenstvím nemovité kulturní památky, místem, kde se nachází nemovitá kulturní památka. Aplikační problémy mohou v tomto případě vyvstat z důvodu, že může být sporné, zda jde o příslušenství či nikoli. Veškeré movité kulturní památky z různých důvodů uložené na nemovitých kulturních památkách nemusí být jejich příslušenstvím ve smyslu ustanovení § 510 nového obč. zák.

Problematické je ustanovení § 44a odst. 3 zákona o státní památkové péči, týkající se formy vydávání závazných stanovisek § 14 odst. 1 a 2 tohoto zákona. Je-li závazné stanovisko vydáno orgánem státní památkové péče ve věci, o které není příslušný rozhodovat stavební úřad podle zvláštního právního předpisu, je samostatným rozhodnutím ve správním řízení, jinak je úkonem učiněným dotčeným orgánem pro řízení vedené stavebním úřadem. Stanoviska uplatněná k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci nejsou správním rozhodnutím.

V § 45 cit. zákona je obsaženo zmocnění pro vydání prováděcích předpisů, ust. § 46 téhož zákona obsahuje zrušovací ustanovení, týkající se předchozích předpisů a konečně § 47 téhož zákona stanoví účinnost zákona.